PASSIO
S. BONIFATII
MARTYRIS
ROMANI

Ex fide Mss. Codicum nunc primum edita.

ROMAE

Excudebat Ludouicus Grignanus.

cIↄ Iↄc xxxviii.

SVPERIORVM PERMISSV.

Illuſt.mo ac Eccell.mo Domino,

DN. IOANNI ANTONIO

Digitized by Google

Illuſt.mo & Eccell.mo Domino,

DN. IOANNI ANTONIO
S. R. IMPERII PRINCIPI

DVCI CRVMLOVII, PRINCIPI AB ECKENBERG,
Comiti Poſtoniæ, Domino in Straſs, Rakelspurg,
Petavv, VVildon, VValleſtein, &c.

Mareſchallo hæreditario vtriusque Auſtriæ, Pincernæ hæreditario Carniolæ & Marchiæ Slauonicæ, Supremo Camerario hæreditario Ducatus Stiriæ, &c.

IMP. CAES. FERDINANDI III. AVGVSTI
AD VRBANVM VIII. PONT. MAX.
ORATORI EXTRAORDINARIO

Lucas Holſtenius S. P. D.

ILLVSTRISS. ET EXCELLENTISSIME PRINCEPS,

E*A nuper comitate ſpectatum tibi probatumq; ſe vidit Bonifatius Martyr, vt experti fauoris ac beneuolentiæ fiducia redire ſub adſpectum tuum, atque de proximo cognoſci cupiat. Et ſane multa illi præſidia tum aderant, quibus ſe commendaret oculis, atque in animum*

tuum inſinuaret. quippe quem Eminentiſſimus Cardinalis Barberinus, munerarius & choragus ſplendidiſſimus, ex Tarſenſi ſtadio in Romanum theatrum pulcherrima cum pompa traduxerat. vbi ille in extemporalem ſcenam mirando plane artificio ſurgentem tragico cothurno ſuffultus, atque omni muſicæ artis apparatu inſtructus cum prodiiſſet, cauſſam parteſq; ſuas eo ſententiarum pondere atque orationis maieſtate egit, vt te æquiſſimo arbitro, atque applaudente lectiſſimo Germanicæ nobilitatis flore, non minus laudabiliter tunc ſteterit, quam olim iniquiſſimo ſub Iudice glorioſe ceciderat. Verum ille adſciticiis ornamentis carens, ſuum ſibi natiuum cultum, ex ſuperiorum ſeculorum ingenio rudem, & diuturno ſitu ſqualidum indutus, vix tuum adſpectum nunc ſuſtineret; niſi qui perſonatus a curioſo vrbicarum elegantiarū ſpectatore plauſum meruerat, non fucatæ ſimplicitatis candore parem ſibi gratiam apud Principem Germanum polliceretur. Neque vero illuſtrius patrocinium ſibi ſperare poterat Bonifatius ex bibliothecarum tenebris rediuiuus, quam vt in tuam clientelam ſe dederet: qui ampliſſimæ legationis munus inuſitata magnificentia

&

& prorſus regio ſplendore in hoc orbis terrarum theatro ita ſuſtines, vt præteritorum ſeculorum exempla ſupergreſſus, futuris etiam aſſequendi ſpem ademeris. Nec tamen præſtingui tantæ lucis fulgore metuit: cum in maxima fortuna & ſplendidiſsimis honoribus ſummam humanitatem modeſtiam & comitatem tuam a nemine deſiderari patiaris. Sed prolixiori virtutum laudumq; tuarum commemoratione abſtineo; cum hoc qualicumq; officio non gratiam tuam ambire, ſed pro maximis beneficiis gratias agere inſtituerim: qui me Parentis tui, prudentiſsimi laudatiſsimiq; Principis, tum etiam tua ſingulari beneuolentia Eckenbergicæ domui æternum iure merito deuinctum profiteor.

Romæ, prid. Id. Decemb. cIↄ Iↄc xxxvIII.

BENEVOLE LECTOR,

IN hiſce actis edendis ſeptem manuſcriptorum codicum fidem ſecutus ſum: quorum duos Vaticana Summi Pontificis, quatuor Principis Apoſtolorum bibliotheca, ſeptimum S. Cæciliæ in Tranſtyberina regione monaſterium ſuppeditavit. Poſtremum hunc vetuſtate fideque cæteris præſtantem, & magno illi hiſtoriæ Eccleſiaſticæ reſtitutori Baronio iam olim laudatum, potiſſimum expreſſi. pauciſſima enim ex cæteris addidi, aut mutaui: iudicio ea in re aliquid, ingenio nihil indulgens; qui hoc ſtudiorum genus religioſe tractandum ſemper exiſtimavi. pro regula ac norma mihi fuere Adonis excerpta; ſed omnium maxime Græcum eorundem actorum exemplar, itidem vetuſtiſſimum, quod in Vaticano extat. illi cum Latinis ita ad verbum convenit, vt affirmare non auſim, vtrum Græca a Latinis, an vice verſa hæc ab illis promanarint. nam in vtramque partem argumenta ſuppetunt. quidquid ſit, Simeonem Magiſtrum & Logothetam, quem Metaphraſten vocant, ante ſeptingentos & amplius annos iis vſum non dubitabit quiſquis eius metaphraſin cum hiſce contendere voluerit.

PASSIO
S. BONIFATII
MARTYRIS.

TEMPORIBVS Diocletiani quater & Maximiani ter Imperatorum, orta eſt ſeditio maxima tempore perſecutionis eorum adverſus Chriſtianos, vt omnes Dei cultores ad inclinandas ceruices neſandiſſimis idolis compellerentur. Qui etiam tyranni miſerunt ex perſonis ſuis, vna cum diuis apicibus ſuis, Iudicem atrociſſimum & aſtutum nimis, Simplicium nomine, in partes Orientis, in Tarſum ciuitatem, quæ eſt metropolis Ciliciæ prouinciæ; vt ibidem omnes qui Chriſtum confiterentur vtriusque ſexus & ætatis per publicam audientiam interrogaret, ipſosque per diuerſorum tormentorum macerationem ad ſuæ mentis veſaniam quantocius inclinaret. Illis igitur temporibus erat quædam in Vrbe Roma mulier magna, nomine Aglaës, filia quidem Acacij, genere autem clari, quondam Proconſulis. Hæc ergo ter candidam egerat apud Vrbem Romam ex præfe-

ctura, habens ſub ſe ſeptuaginta & tres procuratores, qui curas agebant in poſſeſſionibus eius; & vnum majorem qui erat ſuper omnes, nomine Bonifatium: qui etiam, vt aſſolet genus hominum vitiis implicari, commiſcebatur cum ea in peccatum. Erat autem hic ebrioſus & adulter, & amicus omnium quæ odit Dominus Deus. Tria autem habebat rectitudinis opera; hoſpitalitatem ſcilicet, largitatem, & miſericordiam. qui ſi aliquando videret peregrinum de itinere venientem, cum omni feſtinatione & alacritate adhortabatur in hoſpitium ſuum introire, & miniſtrabat ei. noctibus autem circuibat plateas & vicos ciuitatis, tribuens pauperibus omnia quæ neceſſaria erant.

Poſt annos vero multos gratia Dei compungente Aglaën, vocavit puerum ſuum Bonifatium, & dixit ei: Frater Bonifati, tu ſcis in quantis peccatis convoluti ſumus; non exiſtimantes quoniam Deo aſſiſtere debemus, & reddere rationem eorum quæ geſſimus malorum in hoc mundo. Et nunc audiui quoſdam Chriſtianorum dicentium; quoniam ſi quis miniſtrauerit Sanctis, qui propter nomen Domini IESV CHRISTI agonizantur, & certamen ſumpſerunt propter eum, conſors eorum fiet in die illa terribilis iudicii Dei. Et quia didici a quibuſdam, quod ſerui Chriſti agonizantur adverſus diabolum in partibus Orientis, tradentes corpora ſua carnificibus, vt non abnegent Chriſtum:

ſtum : perge igitur ad illas partes, & affer nobis reliquias, ideſt, corpora Sanctorum Martyrum : ſi quo modo ſeruientes atque miniſtrantes eis, necnon & oratorias domos ædificantes eis dignas, per ſanctas paſſiones eorum ſaluemur tam nos, quam & alij multi. Accepit autem puer Bonifatius aurum copioſum ad comparationem corporum Sanctorum, & ad miniſtrationem egenorum; & duodecim equites, & tres baſternas; ſed & vnguenta diuerſa, ad honorem Sanctorum Martyrum. Cumque cæpiſſet egredi, dicit Dominæ ſuæ gratulanter : Domina mea, ſi invenero ad comparandum reliquias, ideſt, corpora Sanctorum Martyrum, affero mecum : ſi vero meum corpus venerit, in nomine Martyris ſuſcipies illud ? Dixit autem Domina ſua ad eum : abiice abs te ebrietatem & ſtultiloquium, & ſic te exhibe, vt digne poſſis corpora Sanctorum Martyrum portare. ego autem peccatrix, licet indigna ſim, tamen expectabo te citius. Dominus autem & Deus omnium, qui propter noſtram ſalutem formam ſerui accipiens proprium ſanguinem effudit propter ſalutem generis humani, ipſe mittat angelum ſuum ante faciem tuam, & dirigat greſſus tuos in ſua benignitate; & impleat in bonis deſiderium meum, delicta mea oblitus.

Egrediens autem puer Bonifatius in iter ſuum, cogitabat dicens : Iuſtum eſt vere, vt neque carnes

contingam, neque vinum percipiam : quoniam licet indignus ſim & peccator, tamen corpora Sanctorum Martyrum portare habeo . & extendens oculos ad cælum dixit: Domine Deus omnipotens, vnigeniti tui Pater, adeſto in adiutorium mihi famulo tuo; & dirige viam meam in qua ego ambulo, vt glorificetur nomen tuum in ſecula ſeculorum, Amen. Cumque finiſſet orationem, ambulabat iter ſuum gaudens. Adueniens igitur poſt dies aliquot in Tarſum ciuitatem, & agnoſcens quia ſancti Chriſti athletæ agonizabantur in martyrio, dicit ad eos qui cum eo erant: Viri fratres, euntes requirite nobis hoſpitium, & ibi requieſcere facite animalia . ego autem vado videre eos, quos valde deſidero. Cum igitur iret ad ſtadium, vbi Sancti Martyres erant certantes, vidit eos inter tormenta poſitos; & quendam eorum ſuſpenſum capite deorſum, & ignem ſubtus eum ſtratum: alium extenſum in quatuor ligna, & diutiſſime mactatum: alium exterminatam habentem faciem: alium vngulis exaratum: alium manibus abſciſſis: alium ſtipite in collo eius infixo, & exalatum in terra: alium inclinatum ex adverſo, ideſt, retro manus & pedes habentem, & ſic fuſtibus a miniſtris cæſum. Et horror magnus ac pauor intolerabilis erat his, qui videbant hæc tormenta. magis autem erat videre diabolum victum, ſeruos autem Chriſti fortiter certantes. Accedens

ergo

Digitized by Google

ergo puer Bonifatius cæpit oſculari Sanctos Martyres, cum eſſent in tormentis nequiſſimis: erant enim omnes viri numero viginti: & clamans voce magna dixit: Magnus Deus Chriſtianorum; magnus Deus Sanctorum Martyrum. obſecro vos, ſamuli Chriſti, intercedite pro me, vt & ego dignus efficiar conſors veſter inueniri, certans adverſus diabolum. Et conſedens pedibus Sanctorum Martyrum, amplectebatur vincula eorum, oſculans ea, & dicens: Certate athletæ & martyres Chriſti conculcare diabolum, modicum perſeuerantes: magnus quidem labor, ſed multa eſt requies: horrida tortura, ſed ineffabile gaudium. ſuper terram torquetur corpus a miniſtris, in futuro autem ſeculo a ſanctis angelis miniſtrabitur illi.

Aſpiciens autem Simplicius iudex ad populum, & cum contemplatus eum fuiſſet, dixit: Quis eſt ille, qui ad contemptum meum deorumque iniuriam hæc gerit? applicetur igitur tribunali meo. Cumque adductus fuiſſet, Iudex ad eum dixit: quis es tu, edicito nobis, qui contempſiſti ſplendidiſſimum iudicium meum? Beatus Bonifatius dixit: Ego Chriſtianus ſum; & Dominum meum IESVM CHRISTVM habens, contemno & te & tribunal tuum, per auxilium Dei mei. Iudex autem ait ad eum: quid vocaris? Beatus Bonifatius dixit: iam dixi tibi, quia Chriſtianus ſum: ſi autem vis diſcere commune nomen meum, Bonifatius vo-

cor.

cor. Iudex dixit ad eum: antequam pœnis tangam latera tua, accedens ſacrifica Dijs immortalibus. Beatus Bonifatius ait: dixi tibi multotiens quia Chriſtianus ſum, & non ſacrifico dæmoniis, neque nefandiſſimis idolis: quod ergo vis facere fac, & noli morari. ecce enim appoſitum eſt tibi corpus meum. Cumque hæc audiret Iudex, iratus eſt vehementer, & iuſſit ſuſpendi eum, & diutius vngulis corpus eius radi. In tantum autem raſerunt eum miniſtri diaboli, vt oſſa eius apparerent. Beatus autem Bonifatius nihil reſpondebat, ſed habebat oculos ſuos attentos ad ſanctos Dei Martyres: tunc iuſſit iudex leuari eum a terra. Tranſacto autem quaſi vnius horæ ſpacio, dixit ad eum Iudex: miſer, ſacrifica Dijs immortalibus, & miſerere tui. Beatus Bonifatius reſpondit ei, dicens: non erubeſcis, miſerrime, ſæpe dicendo mihi, ſacrifica; me nolente audire de perituris tuis ſimulacris? Tunc furore repletus Iudex iuſſit vt calami acuerentur, & eos affigi ſub vngulis manuum eius. Cumque hoc fieret, aſpiciens Sanctus Martyr in cælum alacriter dolores tolerabat. Videns autem impiiſſimus Iudex quod minime ſentiret tormenta, iuſſit aperiri os eius, & plumbum bulliens infundi ei. Sanctus autem athleta Chriſti Bonifatius aſpiciens in cælum, deprecatus eſt Dominum, dicens: Gratias ago tibi Domine IESV CHRISTE fili Dei, adeſto in adiutoriũ mihi famulo tuo, & alleua me a doloribus iſtis; &

Digitized by Google

ne permittas me a profaniſſimo hoc Iudice vinci: tu enim noſti, quia propter nomen tuum hæc omnia patior. Et cum compleſſet orationem, exclamavit ad Sanctos Martyres, dicens: obſecro vos, ſerui Chriſti, orate pro me famulo veſtro. Sancti autem martyres tanquam ex vno ore dixerunt ad eum: Dominus noſter IESVS CHRISTVS ipſe mittat angelum ſuum, & eripiat te de profaniſſimo iſto Iudice, & perficiat curſum tuum velociter; & adſcribat nomen tuum cum primogenitis. Cumque compleſſent orationem, & dixiſſent, Amen, factus eſt ploratus a turba, & vociferatio maxima dicentium: Magnus eſt Deus Chriſtianorum: magnus Deus Sanctorum Martyrum. Chriſte fili Dei ſalua nos: vniverſi enim in te credimus, & ad te confugimus. pereant ſimulacra gentium. Et impetum fecit omnis plebs, & deſtruxit aram, & Iudicem lapidauerunt. Et exurgens Iudex ſeceſſit propter tumultum, timens turbas.

Diluculo autem reſidens Iudex pro tribunali, iuſſit aſſiſti ſibi Sanctum Martyrem Bonifatium, & dicit ei: vt quid, miſer, ſic inſanis, in hominem habens ſpem; & ipſum crucifixum tanquam nequam? dicit ei Sanctus Martyr: obmuteſce infelix, & noli aperire labia tua contra Dominum meum IESVM CHRISTVM: obſcuriſſime mentis ſerpens, inveterate dierum malorum, anathema tibi. nam Dominus meus IESVS CHRISTVS hæc omnia

ſuſti-

ſuſtinuit, volens ſaluare genus humanum: Et iratus Iudex iuſſit afferri ollam, & eam impleri pice, & in bullientem Sanctum Martyrem inverſo capite immitti. Sanctus autem Chriſti martyr facto ſigno crucis miſſus eſt in ollam. Angelus vero Domini deſcendit de cælo, & tetigit ollam: & protinus liqueſacta eſt, ſicut cera ante faciem ignis. Et Sanctus quidem non eſt moleſtatus; incendit autem de aſſtantibus viros multos. Tremeſactus itaque Iudex virtute Chriſti, atque admirans tolerantiam Sancti Martyris, iuſsit gladio caput eius abſcindi, dicens: Quem legibus Imperatorum non obtemperantem reperimus, hunc iubet noſtra poteſtas capitalem ſubire ſententiam. Spiculatores autem tulerunt eum cum feſtinatione de medio iudicij. Sanctus vero Chriſti Martyr facto ſigno crucis rogauit ſpiculatores, vt largirentur ei paruam horam donec oraret. & ſtans contra orientem, deprecatus eſt dicens: Domine Deus omnipotens, Pater Domini noſtri IESV CHRISTI, adeſto in adjutorium mihi famulo tuo: & mitte angelum tuum, & ſuſcipe in pace animam meam; vt non impediat me peſtifer & interfector draco ſua malignitate, & ne ſuadeat me in fallacia ſua: ſed conrequieſcere me fac in choro Sanctorum Martyrum tuorum. & erue Domine populum tuum de tribulatione impiorum. quoniam te decet omnis honor & poteſtas, vna cum Vnigenito tuo, atque

San-

Sancto & viuificante Spiritu, in ſecula ſeculorum, Amen. Et cum compleſſet orationem percuſſus eſt ab ſpiculatore: & factus eſt terræmotus magnus, ita vt omnes exclamarent, dicentes: Magnus Deus Chriſtianorum. Et crediderunt multi in Dominum IESVM CHRISTVM.

Conſerui autem Beati Bonifatii circuibant vbiq; requirentes eum; & non inuenientes cæperunt dicere adinuicem: Ille modo in adulterio aut in taberna poſitus epulatur; & nos circuimus vbique requirentes eum. Cum ergo inter ſe confabularentur, cótigit obuiare eis fratrem Commentarienſis, & dicunt ei: forſitan vidiſti virum peregrinum Romanum? Ille autem dixit eis: heſterno die vir peregrinus martyrizatus eſt pro Chriſto, & abſciſſus eſt capite. qui dixerunt ei: & vbi eſt? at ille dixit eis: in ſtadio, vbi paſſus eſt. Et iterum interrogati illi de aſpectu eius, dixerunt ei: Vir eſt quadratus, craſſus, robuſtus, capillo compoſitus, coccinea armelauſia indutus. & dicit eis: Ille, quem quæritis, heſterno die martyrio eſt finitus. Illi vero dixerunt ei: homo quem nos quærimus, magis in taberna requirendus eſt, quam in ſtadio. Dicit autem illis: quid enim vos nocebit venire vſque ad ſtadium, & videre ſi ipſe eſt? Illi autem ſecuti ſunt eum vſque ad ſtadium: & oſtendit eis preciosum corpus eius. & dixerunt ad eum: quæſumus, oſtende nobis & caput eius. Cum autem

contemplati fuiſſent caput Sancti Martyris conſerui ipſius, riſit in Spiritu ſancto. & cognoſcentes eum pueri fleuerunt amare, dicentes: ne memineris noſtri in peccatum, quanta locuti ſumus de te, famule Chriſti. Et dicunt ad officialem: iſte eſt quem quærebamus: petimus te, da nobis eum. Dicit eis ille: ego gratis corpus eius dare vobis non poſſum. Illi autem dantes ei ſolidos quingentos acceperunt corpus Sancti Martyris. & vngentes illud aromatibus, & involventes linteaminibus preciosis, poſuerunt in vna de baſternis: & ſic profecti ſunt iter ſuum gaudentes, & glorificantes Dominum ſuper defunctione Sancti Martyris.

Angelus autem Domini apparuit Dominæ eius, dicens: aliquando ſeruum tuum, nunc autem noſtrum fratrem, ſuſcipe ſicut Dominum, & reconde eum bene. per ipſius enim interuentionem vniverſa peccata relaxabuntur tibi. Et conſurgens Aglaës confeſtim accepit ſecum clericos & viros religioſos: & ſic cum hymnis & canticis ſpiritualibus, & omni veneratione obviavit ſancto corpori, & repoſuit illud ſtadiis ab Vrbe Roma quinque, in via quæ Latina nuncupatur; donec ædificaret ei domum dignam paſſioni eius. in quo etiam loco exuberant beneficia orationum Sancti Martyris vſque in hodiernum diem; ita vt etiam dæmones expellantur: & omnes varias infirmitates repellit, quibus detinetur hominum genus. Martyrizatus eſt autem

Bea-